

Poštovana/i,

u cilju informiranja roditelja i drugih skrbnika o djeci i mladima; mladih, posebno onih koji će ove godine prvi puta glasati na izborima 17. travnja ove godine, kao i opće javnosti, **pozivamo Vas da se sažeto i konkretno očitujete o sedam ključnih pitanja o ulaganjima i planovima Vaše stranke za djecu i mlade.**

Molimo Vas da svoje odgovore pošaljete Mreži udruga za djecu najkasnije **do 12. travnja 2024. godine do 12 sati** na adresu [Mreže udruga za djecu](#).

Svi odgovori pristigli do gore navedenog roka bit će javno objavljeni na web stranicama [Mreže udruga za djecu](#) te na društvenim mrežama, na profilima naših 18 članica koje izravno rade s djecom i roditeljima širom zemlje, te ćemo o primljenim odgovorima poslati sažetu obavijest i medijima 15. travnja 2024. godine.

Zahvaljujemo!

ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE

Kurikularna reforma je tek djelomično provedena u Hrvatskoj.

Djeca i mladi iz skupina u nepovoljnom položaju diljem Hrvatske (npr. djeca u alternativnoj skrbi, u ruralnim i izoliranim područjima, djeca nacionalnih manjina, djeca bez pratnje) imaju **otežan pristup obrazovanju, niži stupanj dobrobiti tijekom obrazovnog procesa te niža obrazovna postignuća.**ⁱ

- Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (srpanj, 2023.) u **1 727 predškolskih ustanova** u našoj zemlji **uključeno je tek oko 60 % djece rane i predškolske dobi**, što je izuzetno daleko od dostizanja europskog standarda od 97 % uključenosti djece u programe ranog predškolskog odgoja i obrazovanja, na koji se Hrvatska obvezala. Stopa pohađanja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je nejednaka širom Hrvatske te je među najnižima u EU. Postoje velike regionalne razlike u dostupnosti i kvaliteti dječjih vrtića, materijalnim, prostornim i drugim uvjetima.ⁱⁱ
- Naša djeca ostvaruju **ispodprosječne rezultate u čitalačkoj, matematičkoj i prirodoslovnoj pismenosti** (prema Međunarodnom programu za procjenu znanja i vještina – PISA). Udio hrvatskih učenika koji ne dostižu osnovnu razinu pismenosti u sva tri navedena područja već je duže vrijeme neprekidno visok.
- Prisutan je deficit kvalificiranih odgojitelja te učitelja, osobito u matematici, informatici, prirodoslovnim predmetima i stranim jezicima.ⁱⁱⁱ
- Broj mladih koji se loše osjećaju u školi je u porastu, a školski uspjeh, problemi u školi su među vodećim razlozima njihove zabrinutosti.^{iv}
- U 2023. raste broj prijava za kršenje obrazovnih prava djece pravobraniteljici za djecu (24,46 % više u odnosu na 2022.).^v
- **Djeca i mladi su nedovoljno medijski pismeni, te ih je značajan broj ovisno o internetu. Tek 37 % mladih od 16 do 25 godina je imalo priliku učiti o medijima.** Srednjoškolci na internetu provedu 3-5 sati dnevno i najčešće se informiraju putem društvenih mreža. **Svaki peti srednjoškolac u Hrvatskoj smatra ovisnost o internetu prioritarnim problemom, a 81 % učenika i studenata smatra da bi obrazovanje iz područja medijske pismenosti trebalo značajnije biti uključeno u školske kurikule.** Djecu i mlade još brinu *online* nasilje te utjecaj društvenih mreža na mentalno zdravlje.^{vi}

1. Koji su vaši prioriteti u rješavanju problema u sustavu odgoja i obrazovanja djece i mladih te koliko procjenjujete da je potrebno uložiti u promjene koje planirate do kraja mandata?

MENTALNO ZDRAVLJE DJECE

Prema podacima iz zdravstvenog sustava u Hrvatskoj je **15 179 djece i mladih** (do 19 godina) **čije je mentalno zdravlje ugroženo**, a prema **9 449 djece i mladih s problemima u ponašanju** su poduzimane mjere.^{vii} Primjećuje se trend porasta anksioznosti i depresivnosti kod djece i mladih kao i povećana suicidalnost među djecom i mladima. Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu ukazuju na **nedovoljan broj usluga** te **nedostatan broj stručnjaka** koji mogu djeci i mladima pružiti odgovarajuću podršku. Pored nedostatka dječjih psihijatara i smještajnih kapaciteta za djecu kojoj je potreban stacionarni tretman, **nedostaje pravovremenih i besplatnih usluga za djecu u nepovoljnom položaju i članove njihovih obitelji**. U većini organizacija, uključujući i udruge, koje pružaju podršku djeci s poteškoćama mentalnog zdravlja, **postoje liste čekanja** za uključivanje u neophodno potrebne usluge, usluge savjetovanja.

Čak 85,8 % građana mentalno zdravlje djece i mladih vidi kao veliki problem, koji društvo i država treba prioritarno rješavati.^{viii}

Iako je Vlada donijela **Strateški okviri razvoja mentalnog zdravlja do 2030. godine**, obzirom na veliku pojavnost poteškoća mentalnog zdravlja djece i mladih, te ranije navedene probleme, **zabrinjava činjenica da strateški okvir ne predviđa dodatna financijska ulaganja za njegovu provedbu.**

2. Koje korake ćete poduzeti radi poboljšanja mentalnog zdravlja djece i mladih u Hrvatskoj? Koliko sredstava planirate uložiti u rješavanje sustavnih problema u području osiguravanja mentalnog zdravlja djece i mladih?

NASILJE NAD I MEĐU DJECOM

Nasilje nad i među djecom u Hrvatskoj je u kontinuiranom porastu. Podaci Ministarstva unutarnjih poslova za 2023. ukazuju na **povećanje kaznenih djela na štetu djece za 22,4 % u odnosu na prošlu godinu**. Nad djecom su počinjena 434 kaznena djela protiv života i tijela, a **sedmero djece smrtno je stradalo uslijed nasilja**. Zabrinjava i **počinjenje 745 kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta**. U porastu je i nasilje nad djecom u obitelji te posljedično i izdvajanja djece iz obitelji. Pravobraniteljica za djecu je tijekom 2023. godine primila oko 80 % više prijava za nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama, a najveći porast prijava vezan je uz vršnjačko nasilje.^{ix}

Dodatno zabrinjava činjenica da **veliki broj djece odraslima ne govori o tome što im se događa jer ne vjeruju da će im itko pomoći**. Čak i kada imaju pristup stručnim službama, **smatraju da im one neće uspjeti pomoći**, a djeca izjavljuju i o slučajevima kada se nakon prijave nasilja ništa nije promijenilo.^x

3. Kako planirate zaštititi djecu koja su žrtve nasilja i zlostavljanja? Koliko procjenjujete da je potrebno sredstava za ostvarenje mjera koje će dovesti do smanjivanja nasilja i zlostavljanja djece, te primjerene podrške djeci žrtvama vršnjačkog i obiteljskog nasilja?

DJECA BEZ ODGOVARAJUĆE RODITELJSKE SKRBI

Broj djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi je u porastu. U posljednje dvije godine došlo je do **značajnog povećanja djece u ustanovama, uključujući i najmlađu djecu za koju je to osobito štetno**. Ustanove socijalne skrbi koje na smještaju imaju djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi **popunjene su do svojih maksimalnih kapaciteta, te je stručnjacima u slučaju potrebe za žurnim smještajem djece vrlo teško naći odgovarajući smještaj**. Navedeno je u neskladu s planovima transformacije ustanova i razvoja izvaninstitucijskih oblika skrbi za djecu i mlade.

Za djecu koju je potrebno izdvojiti iz obitelji, nedostaje mjesta u udomiteljskim obiteljima i drugim oblicima alternativnog smještaja. **Broj udomitelja za djecu se smanjuje, a u nekim dijelovima države se prepolovio. Skrb za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju također je nedostatna, a izuzetno teško je i pronaći smještaj za djecu s teškoćama.** Prema informacijama koje imamo, velik broj djece i mladih s poremećajima u ponašanju, kojima je potrebna alternativna skrb, nalazi se na listama čekanja.

4. Koje korake ćete poduzeti za bolju zaštitu djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi? Koliko sredstava planirate uložiti u mjere koje će poboljšati prava ove skupine djece?

DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

U Hrvatskoj živi oko **69 953 djece s teškoćama u razvoju.**^{xi} Procjenjuje se da u Hrvatskoj **10,5 % djece u dobi do pet godina ima razvojna odstupanja ili teškoće i potrebu za korištenjem usluga rane intervencije.** No tek svakom osmom djetetu u potrebi se pruža stručna podrška.^{xii}

Roditelji svjedoče o povećanim razinama stresa, dugotrajnom čekanju na terapijske postupke i dijagnozu te nezadovoljstvu pruženim uslugama koje su nepovezane i nekoordinirane. Prve godine djetetovog života obitelj često izgubi lutajući kroz sustave zdravstva, socijalne skrbi te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u potrazi za uslugama. **Za velik broj djece s razvojnim rizicima i teškoćama i njihove obitelji ne postoje dostatne, kvalitetne i koordinirane usluge u zajednici, osobito u ruralnim područjima i na otocima.** Razvojni probir, koji bi omogućio prepoznavanje razvojnog rizika ili teškoća u najranijoj dobi, rijetko se provodi pa od prve sumnje do dobivanja pisanog mišljenja ili dijagnoze prođe previše vremena tijekom kojeg su obitelj i dijete bez podrške. Kada roditelji i dobiju pisani nalaz stručnjaka, često nedostaju jasne upute o daljnjim koracima. Nadalje, djeca s teškoćama u razvoju nailaze na brojne prepreke pri uključivanju u sustav odgoja i obrazovanja, počevši od ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

5. Kojim javnim politikama će Vaša stranka osigurati zakonom garantirano pravo na jednakost, nediskriminaciju i pristup odgovarajućoj skrbi i obrazovanju djeci s razvojnim rizicima i teškoćama?

SIROMAŠTVO I SOCIJALNA ISKLJUČENOST

Prema podacima Eurostata za 2023. godinu **17,3% djece u Hrvatskoj živi u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.** Iako je postotak djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti nešto manji nego u 2022. godini, i dalje je vrlo visok. **Izuzetno su visoke stope siromaštva u kućanstvima koja čine jedan roditelj s uzdržavanom djecom (28,5%) i u kućanstvima s dvije odrasle osobe s troje ili više djece (21,8%).** U srpnju 2023. godine Vlada je prihvatila *Nacionalni akcijski plan za provedbu preporuke Vijeća EU o uspostavi europskog jamstva za djecu.*

6. Koje aktivnosti i mjere ćete poduzimati u cilju smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti djece? Kako procjenjujete razinu ostvarenosti aktivnosti, mjera odnosno ciljeva Nacionalnog akcijskog plana za provedbu preporuka Vijeća EU o uspostavi europskog jamstva za djecu? Na koji od šest općih ciljeva Nacionalnog akcijskog plana smatrate da bi se trebao staviti naglasak u sljedećem razdoblju i zašto?

SUDJELOVANJE DJECE U ODLUKAMA KOJE IH SE TIČU

Gotovo četvrtina djece (23 %) smatra da donositelji odluka nikada ili jako rijetko uzimaju u obzir potrebe i mišljenja djece kada donose odluke koje se djece tiču na lokalnoj razini. Nešto manje od polovice mladih navodi da donositelji odluka na lokalnoj razini slabo uzimaju u obzir njihova mišljenja prilikom donošenja odluka, a 19 % mladih smatra da se njihova mišljenja uopće ne uzimaju u obzir.^{xiii}

Djeci i mladima u Hrvatskoj nedostaje razumijevanje pojma participacije i informacije o tome na koje sve načine mogu sudjelovati na razini škole, svoje lokalne zajednice te nacionalno.

7. Što ćete učiniti u cilju veće uključenosti djece i mladih u procese donošenja odluka na nacionalnoj razini?

Mreža udruga za djecu

Mreža udruga za djecu osnovana je 2023. godine s ciljem analize i praćenja javnih politika koje se odnose na djecu, s naglaskom na skupine djece u nepovoljnom položaju. U Mreži sudjeluje 18 članica, udruga i krovnih organizacija koje djeluju na čitavom teritoriju Republike Hrvatske, zalažući se za dobrobit djece i mladih.

To su: Djeca prva, Hrabri telefon, SOS Dječje selo Hrvatska, Udruga Ardura Šibenik, Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske, Ambidekster klub, Društvo za psihološku pomoć/Centar Modus, Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu, Krijesnica, Dječji kreativni centar DOKKICA, Društvo Naša djeca Opatija, Sirius – Centar za psihološko savjetovanje, edukaciju i istraživanje, Udruga „Igra“, Udruga roditelja Korak po korak, Udruga SIDRO, Udruga za djecu i mlade „Čarobni svijet, Udruga „Prevenција“ te Udruga Breza.

ⁱ Unaprjeđenje pravičnosti i uključivosti srednjoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza i preporuke za javne politike, Institut za razvoj obrazovanja, 2023.

ⁱⁱ Podaci udruge Sidro za 2023. godinu predstavljeni na Forumu građana u Zagrebu i predstavljanju projekta „Obrazovanje – pravo, a ne dar“

<https://udruga-sidro.hr/forum-gradana-u-zagrebu-i-predstavljanje-projekta-obrazovanje-pravo-a-ne-dar/>

ⁱⁱⁱ Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2023.

^{iv} Kako ostvarujemo dječja prava u Hrvatskoj: mišljenja i stavovi djece i mladih u 2009. i 2023. godini, Pravobranitelj za djecu, 2023.

^v Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu u 2023. godini, Pravobranitelj za djecu, 2024.

^{vi} Dani medijske pismenosti 2023., Istraživanja Agencije za elektroničke medije i UNICEF-a, 2022.

<https://www.medijskapismenost.hr/djeca-i-mladi-zele-vise-obrazovanja-iz-podrucja-medijske-pismenosti-u-skolama>/<https://www.medijskapismenost.hr/mladi-i-mediji-rezultati-ankete/>

^{vii} Podaci iz zdravstvenog sustava i MUP, 2022.

^{viii} Istraživanje Val grupe, Nulti kvadrant (listopad 2023.) <https://valgrupa.hr/wp-content/uploads/sites/74/2023/12/Nulti-kvadrant-2023-CRO.pdf>

^{ix} Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu u 2023. godini, Pravobranitelj za djecu, 2024.

^x Što nas je naučila pandemijska kriza? Nacionalni izvještaj konzultacija s djecom i stručnjacima iz područja zaštite djece na temu prava djece u doba krize u okviru projekta CARES, Hrabri telefon, 2024. <https://udruga.hrabiteltelefon.hr/wp-content/uploads/2024/04/Sto-nas-je-nau%20C4%8Dila-pandemijska-kriza.pdf>

^{xi} Analiza i nadgledanje javne politike za djecu u području implementacije savjetodavne podrške djeci i obiteljima u riziku, Mreža udruga za djecu, 2024.

^{xii} Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu

^{xiii} Kako ostvarujemo dječja prava u Hrvatskoj: mišljenja i stavovi djece i mladih u 2009. i 2023. godini, Pravobranitelj za djecu, 2023.